

RADIO BELA SKRBI DARO NOM PREMAGA

Svoje močane matije, kako bi ga utihnil. — Doktor radio govori, jim ne pomaga nič sodnijske prepovedi.

St. Clarksville, O. — Nekaj se dela v treh odprtih premogovniških v okraju Belmont. In Pittsburghu so priveli šestdeset rudarjev, ki so bili dobro zastraženi, da gredo na delo v Martins Ferryju.

Položenih je bilo več prošelj, da se otroci rudarjev oddajo v okrajno sirotišnico čez zimo. Okrajni komisariji izjavljajo, da si bodo morali izposoditi \$30,000 za upravo sirotišnice, kajti za stražnike pri premogovniških grevnakih na 500 dolarjev. Okrajna blagajna je pa prazna, v nji ni denarja tudi za okrajno sirotišnico.

Premogovniški podjetniki so izposlovali na vsenem sodišču sodnijsko prepoved, ki akoraj odpravlja popolnoma stankovne straje. Tako so stankarji v Martins Ferryju obrnili na radijsko postajo, da razglasa apel stankarjev. Radio pošilja glasove na vse strani v dolini in elisi se "Ne pojdi delati. Ne jemlji živca našim stradalnim detetom."

Ta glas pa dela premogovniškim podjetnikom velike skrbi. Radi bi ga utihnil. Zato iščejo in brskajo njih advokati po knjigah, ako bi odkrili kje zakon, s katerim bi se dal utihnil radio.

Sodnijska prepoved, ki so jo izposlovali podjetniki, pravi, da opravljajo stankovno strajo, le ameriški državljani, ki so smotni angleščine. Ta sodnijska prepoved je veljavna za 5 okrajev, v katerih stankajo rudarji. Daje določa sodnijske prepovedi, da ne smejo biti na eni straži ne več kot tri osebe. Ta straja mora biti oddaljena od druge straje najmanj sedem sto jardov in najmanj sto jardov od bližnjega premogovniškega posestva.

S sodnijsko prepovedjo je bilo izdano tudi navodilo vsenem maršalu, da odpolje 25 izrednih deputitov na premogovno polje Belmonta, Guernseyja, Barriosa, Jeffersona in Tuscarawasa, kjer se premogovniški podjetniki trudijo obratovati svoje premogovnike z neorganiziranimi rudarji. Vsi policaji, kerfi in deputiti so prejeli ista navodila. A pronašli so, da radio govori angleški jezik in da je veliko več oddaljen kot 700 jardov od bližnje stankovne straje in več kot sto jardov proč od bližnjega prizadetega premogovnika. Do zdaj se pravzaprav niso mogli doknati, kje se pravzaprav nahaja.

To pa povzroča premogovniškim podjetnikom še večje skrbi in jim odganja spanec ponoči od njih trudnih oči.

Vročina na vzhodu; sneg in mraz na zapadu

Cheyenne, Wyo. — Po vsem zahodnem Wyomingu je v nedeljo divjal silen snežen vihar. Debel sneg je pokril pokrajino.

New York. — Mesto New York je v nedeljo imelo rekordno vročino 87 stopinj.

Chicago. — Toploter je v nedeljo v Chicagu kazal 83 stopinj. Nevihta z zapadnim vetro, ki je prihrumela svezet, je ohladila ozračje.

Samosor.

Chicago, 3. okt. — 33-letni zamorec Wilson Terrell, hlinik blagave vojne tajnika Jacob M. Dickensa, se je ustrelil v zivno. Terrell je bil obupan radi slabega zdravja.

Premogovniški podjetniki v lowi voliki trmoglavi

Znižanje mezde zahtevajo, kakor Sliok funt mesa v Beneskem Trgovcu.

Des Moines, Iowa. — Tukaj je zborovalo osemdeset premogovniških podjetnikov, ki pripadajo k organizaciji premogovniških podjetnikov države Iowa. Razprave so pokazale, da niso dostopni za nobeno pametno besedo in da tulijo tjevidan, da se mora mezda rudarjev trinaestega distrikta rudarske organizacije preje znižati, preden prično z obratom v premogovniških ali se pogajati z njimi o novi pogodbi.

Ravno ob tem času je pa Joe H. Morris, predsednik trinaestega distrikta rudarske organizacije, razglasil, da je sto premogovniških podjetnikov podpisalo pogodbo, da bodo obratovali svoje premogovnike po uniki medni lestvici. Temu je dodal, da železniške družbe kujejo zaroto s premogovniškimi podjetniki, da spravijo rudarje na kolena. Oni izgrajajo pri nakupovanju premoga premogovna polja drugo proti drugemu.

Še nekaj o revolvi pomorščakov v Franciji

Zandarji so oblegali ječo 12 ur, preden so ugnali upornike.

Pariz, 3. okt. — Mornarični minister poroča, da je vzel 12 ur, preden so bili zaprti pomorščaki poraženi, ko so se zadnji teden uprli v mornarični kaznili v Toulonu. Četa 78 upornikov se je zabarikadiral v ječi dne 29. septembra, zunaj ječe so pa demonstrirale množice komunističnih delavcev. Zandarji so ugnali 24 jetnikov. Še tisti dan, ostale so pa morali oblegati vso noč do naslednjega jutra. Vlada je začela preiskavo glede komunističnih manifestacij na križarki "Ernest Henen".

VODITELJ STROKOVNO ORGANIZIRANEGA DELAVSTVA O PODPORI RUDARJEV.

Zgodaj v mesecu novembru se vrši konferenca za podporo stankujočih rudarjev.

Pittsburgh, Pa. — Philip Murray, podpredsednik rudarske organizacije United Mine Workers, je izjavil, da sliče William Green, predsednik Ameriške delavske federacije zgodaj v mesecu novembru konferenco voditeljev strokovno organizirane delavstva, da se na nji posvetujejo o podpori stankujočih rudarjev, katerih je okoli 80,000 v Pennsylvaniji in precej tisoč na drugih premogovnih poljih zunaj te države. Odpomota konferenca se vrši zgodaj v mesecu novembru, ker se v tem mesecu vrši konvencija Ameriške delavske federacije v Los Angelesu. Na tej konvenciji se bo najbrž tudi govorilo in razpravljalo o rudarski stavki.

Nekateri delavske strokovne organizacije so že nakazale podporo, kajti spomnile so se, kako so jim pomagali organizirani rudarji, ko so bile njih organizacije še slabe in šibke in so se pričeli lele organizirati in so potrebovali podporo.

Unije obsojajo protistankovske stavke.

Chicago. — Čikaška delavska federacija je v nedeljo na svoji redni seji odločila stavko belopoltnih soljarjev v srednji holi v Garyju, ki je bila prejšnji teden inšcenirana proti 24 zamorskim soljarjem.

MUSSOLINIJEVA SLAVA TONE V GLAVN. NESTU

Oficijelna atmosfera napram Mussoliniju se ohlaja. — Ni čudo, ako Mussolini vabi ameriške turistične v Rimu v svojo palačo.

Washington, D. C. — Bili so časi, ko so velika denarna močnja, političarji in sovražniki organiziranega delavstva obudovali "ženjalnost" Mussolinija, ki je znal a silo potolčati gladne italijanske množice. V njem so videli čudodelnika, kateri je izvršil, kar so drugi nočili globoko v svojem srcu. Mussolini je dal gladnim italijanskim delavcem kamen, ricinovo olje in gorjace mesto kruha. Potlačil je ustavne pravice, odpravil sadnji kočnik svobode v Italiji, valil ljudstvu najhujšo diktaturo majhnega kročka ljudi, ki razume toliko o zakonih gospodarstva, kot žaba o goslanju. Pametne ljudi in znanstvenike je pogajal in dežele, akovo sveto s rimskim papazem, da se bolj ponesumni italijansko ljudstvo. Da doseže svoj cilj in potlačil resnico o njegovem bankrotnem gospodarstvu, se ni strahil celo umora. Socialistični poslanec Matteotti je bil umorjen na njegovo inicijativo, ko je bil na potu v parlament, da razkrije vso fašistovsko gnobilo in korupcijo. Izvršil je še na stotine denarnih nasilnih dejanj, da figurira kot odrešenik lastujočega razreda v Italiji.

Ves ta dejanja so dvignila tega samostojnega v očeh velike denarne močnje, političarjev, ki se pehajo za milost denarne močnje, in delavskih sovražnikov kot človeka, ki doseže v najbolj kritičnih časih vse, kar si je zastavil kot svoj cilj.

Mussolini je ugnal vse a silo in zvijačo, kar se da ugnati a silo in zvijačo, ko pa ni bil gospodarskim zakonom, ki se ne dajo ugnati ne a silo in zvijačo, akoravno prihajata od političnih harlekinov in šarlatanov. Nekaj časa je šlo, na to je pa začela pokati njegova gospodarska politika, da je bilo jo. Pomagala ji niso ameriška in druga posejila, pomagalo ji ni domače posojilo. Gospodarski program, ki ga je sestavljala Mussolini a svojimi fašistovskimi gospodarskimi analitiki kot otrok, ki razmeče dolar, ki ga je prejel v dar, se je izkazal za nič. Zidal je gospodarske gradove v oblake in zato so se mu naselili.

In ko je Julius Barnes, bivši predsednik zvezne trgovske zbornice in ožji prijatelj trgovskega tajnika Hooverja objavil svoj članek "Odgovor na izziv Mussolinija" je bila napravljena prva luknja v Mussolinijevo slavo v Washingtonu. Atmosfera napram italijanskemu fašizmu se je pričela ravnotako hitro hladiti, kot je svojočasno hitro vzplamtel kot večna luč pred ozdršenikom gospodujočega razreda v Evropi.

Mussolini je to občutil. Videl je znamenje na steni in ga čital. Izgiral je svoje zadnje kartice in pričel je vabiti v svojo palačo v Rimu ameriške turistične, da mu zapojejo slavo, ko se vrnejo v Ameriko in pri srebanju čaja zapravljajo zlati čas.

Mussolinijeva slava tone, kajti vprav zdajle ne mara nihče Mussolinijevega pečata na svojem licu, ko prihaja voljno leto, najmanj si ga pa šepo političarji v Washingtonu.

Strajk pivovarniških delavcev v Nemčiji.

Berlin, 1. okt. — 6000 pivovarniških delavcev v Berlinu je danes zastavalo.

Konvencija ameriške delavske federacije otvorjena na zapadu

Eksekutiva poroča, da federacija spet napreduje. Letos ima 2,312,407 članov. Simpatije publike rastejo.

Los Angeles, Cal., 3. okt. — Danes je bila otvorjena 47. redna konvencija Ameriške delavske federacije v Los Angelesu, Cal. Iz letnega poročila, ki ga je izdala eksekutiva federacije, je razvidno, da članstvo federacije spet napreduje, toda rekordne višine, na kateri je stalo leta 1920, se ni doseglo. Takrat je federacija štela 4,078, 140 članov. Letos jih ima 2,312,407.

Poročilo se dalje glasi, da se je precej spreminjalo javno mnenje napram delavskim unijam — spreminilo se je na boljše. Ljudje v splošnem, in tudi nekateri delodajalci, so začeli spoznavati, da unija ni enostavno bojovna organizacija brez namena, temveč je sredstvo, potem katerega delavci lažje izboljšujejo industrijo in pomagajo splošnem napredku.

Federacija si je šda nadela nalogo, da pridobi delavcem v Ameriki pet dni dela v tednu, to je dva dni počitka, brez znižanja mezde. Ta cilj se ima doseči postopno; nekateri imajo ga lahko dosežejo direktno in kmalu, druge pa indirektno in morda kasneje.

V tem letu je federacija izvajala krajiš delavskih in mnogih krajiš in strokah, časi mezde ni bila znižana.

Voditelji federacije s ponosom naznanjajo, da so poravnali enega največjih nedolžnih sporov v organizaciji. Spor glede območja a tesarake unijo, ki je trajal enajst let, je končan. Tesaraka unija je poleg rudarske največja v federaciji.

Eksekutiva tudi poroča, da je s dobrim uspehom porazila vse načrte komunistov, ki so hoteli "uničiti strokovne unije."

"Kompromis a komunisti ne more biti," se glasi poročilo, "kajti komunisti imajo namen, uničiti trdnjave in izzvati razredno vojno."

MacDonald očigledno izgubljen vladno

Blackpool, Anglija, 3. okt. — Sedemindvajseta redna konferenca delavske stranke v Angliji je bila večeraj otvorjena v tem mestu. Glavni govornik po formalni otvoritvi je bil Ramsay MacDonald, bivši premijer, k fso ga delegatje pozdravili s močnim aplavsom. MacDonald je dejal, da generalne volitve pridejo kmalu in delavci se morajo pripraviti na svojo novo vlado. Nadalje je neumljeno kritiziral sedanjo Baldwinovo vlado, ki je potlačila rudarje na nivo bežev in v splošnem izročila vse delavske sloje najhujšemu izkoriščanju kapitalistov. Udaril je tudi zunanje ministra Chamberlaina radi njegove politike na zadnji skupščini Lige narodov in radi preloma a Sovjetsko unijo.

Konferenca se bo morala baviti tudi z izključitvijo komunistov iz stranke. Sedemnajst izključenih krajevnih organizacij je naprosilo konferenco, da jih vzame nazaj v interesu enotne ronte.

Dež ovira reševalno delo v St. Louisu.

St. Louis. — V soboto je začelo delevati na razvaline hiš, ki jih je razjedal tornado in delo reševalnega moštva je zelo ovirano. V nedeljo so se vršili pogrebi žrtv. V razvalinah se vedno najdejo kakaga mrlča. Velike množice ljudstva so si v nedeljo ogledali razrušeni del mesta.

STROKOVNI KONGRES AVSTRALSKIH UNIJ

Sprejel je protestne resolucije proti vseniz avstralski vladi in valne zaključke v korist delavstva.

Melbourne, Avstralija. (Pomeno poročilo.) — Avstralski svet strokovnih unij je obdržal svojo konferenco v prvem tednu meseca avgusta. Na zborovanju so bili delegatje iz vseh držav navzdol. Konferenca je sprejela protestne resolucije proti vseniz vladi zaradi sistematiziranja v Avstraliji in potlačevanja in omejevanja delavske literature.

Proti eksekuciji Sacca in Vanzettija je protestirala brozjavno. Osvojila je resolucijo, v kateri priporoča, ako potatji v eni industriji več unij, da se združijo v celoto in napravijo iz teh enij eno samo unijo.

Sprejel je bil zaključek, da se pridruži avstralsko strokovno organizirano delavstvo Panpacijskemu tajnistvu, ki je bilo ustanovljeno v Hankovu na Kitajskem meseca maja letošnjega leta in da se zborovanje panpacijskega delavskega strokovnega kongresa vrši prihodnje leto v Avstraliji. Sprejel je bil zaključek, da se pošljejo pozdravi Vsekitajski delavski federaciji, ki se bojuje za osvoboditev kitajskega delavnega ljudstva.

Vprašanje, ako se avstralsko strokovno organizirano delavstvo pridruži monokovski ali amsterdamski centrali, je bilo odloženo, da se dobe boljše informacije.

Velika je bila opozicija proti sedanjemu razsodilnemu slatemu v Avstraliji, ker so bili delavci izrinjeni v vlogo kriminalcev in morajo pred sodniki dokazati, da so opravičeni do gotove mezde.

Trocijski bo nadaljeval boj proti Stalinu

Izključen vodja ruske revolucije ne bo odnehal.

Moskva, 3. okt. — Leon Trocki bo nadaljeval svoj boj proti sedanjim voditeljem ruske komunistične stranke in traja internacionalne, ki so ga izključili iz internacionalne zadnji teden. Njegovo mnenje je, da pretirana disciplina, ki jo izvajajo voditelji, ubija sposobnost stranke in postavlja Sovjetsko unijo v veliko nevarnost.

Eksekutiva ruske komunistične stranke se je zdaj vrgla v svo sile na člane opozicije in jih meče iz stranke; vsak teden je povprečno petnajst članov izključenih.

REKONSTRUKCIJA MOŽGANSKIH DEFEKTOV.

Uvedene so nove metode.

Chicago, Ill. — Delo, ki ga je pričel governor in ki ga nadzoruje Roy Ide od blagostanjakega departmanta je zdaj v polnem zamahu. Dr. Alexander S. Hershfield se posebno trudi z rekonstrukcijo možganskih defektov. Svoj čas posveti siromakom, o katerih upajo, da ozdravijo po novi terapevtski metodi.

Mussolini podkupa Grke.

Atene, 3. okt. — Grška vlada je bila informirana, da so italijanski fašisti dali deset milijonov drahem (\$132,000) grškim fašistom za revolto in vzpostavitev prejšnjega diktatorja Panagosa.

Brezposelni angleški rudarji kvadirajo parlament lokačo pomoči

Cook bo vodil tisoče brezposelnih rudarjev, ki pridejo peš v London.

Cardiff, Anglija, 3. okt. — Armada brezposelnih rudarjev v Walesu, alična oni, ki jo je vodil "general" Coxey leta 1894 v Washington, toda z drugačnim duhom, bo korakala še ta mesec v London. Vodja armade rudarjev bo J. J. Cook, tajnik rudarske unije. Njegov načrt je, da se sberajo vsi brezposelni rudarji, katerih je na tisoče in korakajo peš 200 milj daleč v London ter osebno izroče svoje zahteve parlamentu, ki se anke 9. novembra.

Rudarji poidejo na pot deset dni prej, tako da pridejo tavno 9. novembra v London. Korakali bodo podnevu in prenočevali v vajah med potjo. V Londonu bodo rudarji gostje delavskih unij.

Slovenski rudarji zapuščajo Chicago

Med stavke so iskali zaslužka v mestih in udaj se vračajo v rove. Življeno gibanje po rudarskih železnicah.

Chicago. — Slovenski rudarji iz raznih krajev Illinois, ki so v teku stavke delali v Chicagu in drugih industrijskih mestih, se zdaj vračajo v stare rudarske naselbine, kjer bodo spet prišli za tramp in lopato.

V soboto svezar je še več tisoč rudarjev obkalo veslece Pjotinirjev v dvorani S. N. P. J. Mlad rudar iz Virdena, Ill., ni sakrival veselja, ko je čital prvo vest, da je strajk končan. Rekel je, da takoj odide na dom k očetu. Vprašan, zakaj ne ostane v Chicagu, kjer gre lahko v šole in se izvešča za kaj boljšega kot rudarstvo, je odgovoril "Bil sem takorekro rojen in vzgojen kot rudar. Moj oče je rudar. Za šolo sem prestar, za lopato pa v najboljših letih. Tega sem najbolj vajen."

Iz rudarskih naselbin prihajajo vesti, da je vse naenkrat oživelo, ko je prišla vest o koncu stavke. Vse je pripravljeno za delo. Najbolj pa so veseli trgovci in drugi sloji, ki live od rudarjev in ki so bili že na robu bankrota valed šestmesečnega počivanja dela. Ti so organizirali v več mestih slavnostne parade in odredili, da so tulile parne piščali in zvonili zvonovi.

Premogovniške družbe, ki so se pred enim tednom pričakovale, da s 1. oktobrom mora priti konec stavke, so zadnje dni pripravile dovolj vozov in opravile mule nazaj v jame.

Ognjena krogla v Sibiriji pojanjena.

Moskva, 5. okt. — Misterij velike ognjene krogle, ki je v juliju leta 1908 letela ponoči nad centralno Sibirijo v spremstvu cikloničnega viharja, ki je podri stotine hiš, je zdaj — po malo več kot devetnajstih letih — pojanjena. Ekspedicija akademije znanosti v Leningradu, ki je na delu v Sibiriji, je te dni našla ogromen meteor, ki je morda največji, kar jih je padlo na zemljo odkar pomni zgodovina. Meteor se je zakopal globoko v zemljo in za seboj je ostavil jamo, ki meri več milijakov. Jama je podobna "kraterjem," ki jih je videti na luni. Več milijakov jam se nahajajo veliki kosi lelesa in še se dobro pozna, kako je bilo vse požgano in rastlino, kakor da se je razlila po tleh mas raztopljene kovine. Člani ekspedicije sodijo, da je moral meteor tehtati najmanj 150 ton.

DELAVSKE STAVKE IN ZMAGE V AVSTRALIJI

Stavkajoči strojniki so zmagali. Delo od kosa je odpravljeno. Strojvodje in kurjači zastavali v jeklarskem podjetju. — Z njimi je zastavalo še 3000 delavcev. — Kotlarski delavci zahtevajo povznanje mezde.

Sydney, Avstralija. — Stavka strojnikov proti dnevnu najemanju delavcev in delu od kosa je končala s zmago za delavce. Podjetniki so se nekaj časa vpirali, a nato so se podali. Delavci so se vrnili na delo in nihče ni postal strtev saradi te stavke.

Več kot 4,000 strojnikov je korakalo na industrijsko sidišče v Sydneyju. Strojniki so tako pokazali, da se ne boje, ko jih sodičke kamuje, ker so zastavali. Zahtevali so, da se dnevno najemanje delavcev in delo od kosa odpravi v kovinskih industriji. Razsodilče se je na to seilo v Sydneyju in je odločilo, da se uvedejo stare razmere, najemanje delavcev na teden in da se odpravi delo od kosa.

V jeklarskem podjetju v Lithgowu bliso Sydneyja so strojvodje in kurjači zastavali, ker jim kompanija ni hotela povlati mezde. Kompanija je na to odgovorila, da je nastavila pisarniške delavce kot strojvodje in kurjače. Jeklarski delavci, ki delajo pri plavilih, tuden delavci ali kot takaki, so takoj odločili orodje in zastavali. Stavkavalci je 2,000 delavcev. Izjavili so, da se ne bodo vrnili na delo, dokler kompanija ne povla mezde strojvodjem in kurjačem.

Več kot sto kotlarskih delavcev in njih pomočnikov je zastavalo pri gradnji mostu, ki se gradi v pristanu. V Avstraliji opravljajo telesnostavbino delo kotlari, ker niso podjetniki hoteli plačati več mezde onim delavcem, ki delajo taredno visoko in v veliki nevarnosti.

Krveve praske v Mehiki

Deportacija rovarskih klerikalcev.

Mexico City, 3. okt. — Petato moš vojaške posadke v Mexico Cityju je danes revoltiralo. Zapustili so vojaške barake a izjavo, da se bodo bojevali proti ponovni izvolitvi Obregona predsednikom Mehike.

Mexico City, 3. okt. — Šest vstašev in šest vsenizh vojakov je bilo ubitih v novi bitki pri Coculi, država Jalisco, kot se glasi vest iz Guadalajare. Vstaši so okupirali mestec Coculo in Villa Corono, toda vojaške čete so jih kmalu ignale.

"El Grafico" poroča, da so bili trije klerikalci deportirani v kazensko kolonijo Tres Marias. Aretirani so bili pred petimi dnevi a več drugimi vred, toda večina je bila izpuščena. Med deportiranci je tudi katoliški duhoven Rafael Retana Medina, ki je več kot leto dni organiziral tajne skupine proti Callesovi vladi.

Policija je odkrila, da duhovni kriljo svoji lastni interdikt ter akrovoma masujejo v mnogih cerkvah. So še spoznali, da interdikt ne zlomi odpors vlade.

Našli dinamit v šoli, kjer jih je bilo 44 ubitih.

Bath, Mich., 3. okt. — Dva mala dečka sta našla 244 kosov dinamita pod razvalinami žole, katero je razjedal Andrew Kehoe pretečno spomlad. Dotična žola je bila pognana v zrak, ko se je v nji vršilo sborovanje, kjer je izgubilo življenje 44 oseb in je bilo tudi veliko števil ranjenih.

PROSVETA

GLASLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vraščajo.

Narečnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$8.00 na pol leta; Chicago \$7.50 na leto, \$9.75 na pol leta, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov na vno, kar ima stik s Nizom:

"PROSVETA"

3657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

139

Butam v obsepu n. pr. (Sept. 30-1927) poleg vsakega imena na naštem pomenu, da vam je s tem dnevom poteklo naročilo. Posvetila je prenehanje, če vam ne pošlji list.

RAZNA LICA KLERIKALCEV.

Kjer pridejo klerikalci do moči, tam pokažejo šele svoje pravo lice. Kjer nimajo moči, tam kriče o strašnih krivicah, ki jih njim dela vlada, a obenem nastopajo v ulogi zagovornikov tlačnega ljudstva.

V Litvi so se klerikalci zvezali s fašisti in ko je bila njih vez trdna, so izvršili puč in se polastili s silo vlade. Njih prvi korak je bil, da so razpustili parlament in proglasili diktaturo. Zdaj so imeli pot odprto za izvajanje činov, da z njimi ukujejo ljudstvo v klerikalno sužnost v interesu klerikalizma in velike denarne močnje.

Te dni je litvinska vlada, v kateri odločajo klerikalci, fašisti in velika denarna mošnja, odredila nove tiskovne določbe, ki so jim morali listi priobčiti brez vsakega komentarja. Objaviti so jih morali dvakrat. Ako bi ta klerikalna fašistovska vlada odredila kaj takega za svoje oficijelno glasilo, bi bilo razumljivo. Ampak odločiti kaj takega za druge liste, ki jih vlada ne izdaja kot svoja glasila in za katere ne nosi nobenih stroškov, pove jasno kot beli dan, da se klerikalni veleposestniški fašizem v Litvi prav nič ne loči od Mussolinijevga fašizma v Italiji.

Ves tisk v Litvi je bil pod strogo klerikalno fašistovsko veleposestniško cenzuro že od lani meseca decembra, ko so klerikalci izvršili preobrat v zvezi s fašistovskimi veleposestniki in pri katerem so fašistovsko navdahnjeni oficirji z armado vred igrali tudi precejšnjo vlogo. Klerikalci so bili preveč strahopetni, da bi nesli svojo kožo pri kontrarevoluciji na prodaj in sprejeli so pomoč fašistovskih oficirjev z odprtimi rokami.

Odkar je klerikalna fašistovska veleposestniška vlada na krmlu, ne vlada v deželi le najstrožja cenzura, ampak divja tudi najhujši terorizem. Smrtna kazen zaradi političnih prestopkov v deželi se izvršuje, kakor da klerikalci sedajo k zajuterku in mizi, ki je bogato obložena z najokusnejšimi jedili. Še zadnji teden so listi poročali, da je bilo ustreljenih šest oseb, ki ne odobravajo klerikalne diktature in so bile v opoziciji.

Položaj v Litvi je živ zgled, kaj ljudstvo doživi, ako pride pod klerikalno diktaturo. Državljan, ki ponižno ne pozdravi mežnarja, ako ga sreča na cesti, že izvrši sločin proti državi in v nevarnosti je, da ga primejo bi-riči in odvedejo pred tribunal, da prejme kazen.

Od ljudi, ki v sedanji dobi iznajdb, pare, elektrike in čudeznih strojev zahtevajo, da ljudstvo verjame v čudeže, kot se sedaj godi v Nemčiji in pri katerem neka navihanka po imenu Rezika "švica kri," da pada toliko hitreje drobiž v pušico, ki navadno stoji poleg take "svetnice," se ne more pričakovati kaj drugega. Ljudje, ki se pre-življajo s takim "humbugom" in sleparstvom, so tudi skrajno brutalni, ako se jim vzamejo taki viri za dohodke in če ti ljudje pridejo do moči, da lahko drugim ljudem ukažejo, da morajo vse verjeti in vzeti za golo in čisto resnico, kar jim pripovedujejo, akoravno je največja budalost, ki je v protislovju z zdravo človeško pametjo. To je drugo lice klerikalcev.

Kjer jim vlada vzame pravico do zastupljanja pameti otrok, kot se je to zgodilo v Mehiki, tam pa zakriče o strašnem preganjanju in krivicah, ki jih trpe od strani krivične vlade. To je tretje lice klerikalizma. Našteta so tri lica, ki jih kažejo klerikalci, a naštetih bi se jih dalo še več. Toda tri lica naj zadočujejo kot dokaz, da znajo klerikalci izrabiti vsak položaj le sebi v korist in v škodo ljudstvu, da žive v "dolce far niente" na ljudske stroške.

Kjer je ljudstvo zavedno in noče dajati harača klerikalizmu, se polaste moči z nasilnim preobratom, da vhit nad ljudstvom diktatorsko batino. Kjer je ljudstvo nevedno, prireajo "čudeže," da ga priklenejo nase. Kjer jim pa vlada prepove zastupljati mladino s pogubonosnimi nauki za človeško družbo, tam pa nastopajo v ulogi mučnikov, ki trpe zaradi svojega prepričanja. Taki so ti črni mladi.

GLAS IZ BRIDGEVILLE

O velikih sledčih.

Huntington, Ark. — Leta 1876 sta se v Presburgu sprejela ob Donavi stari Rotšchild in njegov prvi direktor. Stari ga podu-juje, kako mora njegova urad-nika nadzorovati na delu, tako da bo vse denar, kolikor ga je v delu, prišel v njegovo banko! Potem šlo lahko zagnosodari-mo nad celo Avstrijo in diktira-mo vladi. Tako ga je poučeval stari maček.

Novemu direktorju pa se je zdelo to prenehanje. Namizne se, pokaže a pritom na Donavo ter pravi "Gospod, jaz mislim, da vas sledec ni tako velik, da bi vas ta reka vanj stekla." In res ni bil.

Pa poglejmo naše bankirje, wallstreetake na primer. Resni-ca je, da so ji zrastle tako velike želodci, da so že vse Združene države pokrili. Pa pravilo, da so še lažnji! — Rudar v peklu.

Komur česar — vse dobro.

Črni Sam: "Kje si se večerjal okoli potepal?"

— "Ne okoli potepal, — o črni sam se."

"To je dobro!"

"Ni tako dobro, — imam de- vet otrok."

"To je slabo."

"Ni tako slabo, — imam do- sti denarja."

"To je dobro."

"Ni tako dobro, — ga ne daš seš."

"To je slabo."

"Ni tako slabo, — imam ve- liko hlio."

"To je dobro."

"Ni tako dobro, — je zgorela po- počil."

"To je slabo."

"Ni tako slabo, — ona je no- tri ostala."

"To je dobro."

"Da, to je dobro."

Rudar v peklu.

Čas se spreminja!

Bridgeville, Pa. — Pred par meseci sem malo opisal tukaj- njo naselbino in kako so se be- kopotni ljudje naseljevali v to okolico.

Zdaj bi pa kmalo še lahko pi- sal, kako se bomo izseljevali, ako bodo ti "črni kranji" tako ne- sramno poudirali okoli ob- mejno črto naših se borečih uni- jalskih vrst. — Sicer nisem ravno sedaj, oz. ob pričetku stavke, delal v jami, ali včasih se od strani še bolj natančno vidi, kako se mora delavec boriti za svoj pravični obstanek.

Zadnji sem na kratko opisal, kako so se naši pionirji premo- garji borili, da so si ustanovili unijo U. M. Workers, in sedaj, ki je ta unija postala svetovna trdnjava, pa pride tiho in po- tuhanjeno takih rekoč najbolj podli črv in jo prične raspo- vadati in uničevati vejo, za vejo.

Naravno pa je, da vsaka bo- lezen ali vsak črvček prične le tam napadati, kjer je človek najbolj občutljiv. Tako so tudi te propalice skupno z njihovimi bogovi, pričeli izpodjedati trd- najavo U. M. W. of A. Najbolj pa v okolici, kjer je delavstvo še le polovično organizirano, namreč da je v večini krajih še odprta delavnica.

Drugače, kakor se vidi na tukajšnjih krajiščih, ni slabo, ker so val dobili nekako bolj- šo barvo v lice in život jim postaja nekako lepši okrogel. Samo tista huda žepna bolzen jih je pri- čela napadati, o kateri bi človek mislil, da ni ni, ali ja vsa verja- mem, da je, ker sem sam takšen, ako je žel prazen, pa je celo trup- lo nekako mralo. No, pa pustimo tiste vsakdanje govorce in se se- sanimo kako se bomo kaj po- tabavali sedaj po vinskih trgat- evih.

Grodja je letos dobro obro- dilo, in kakor sem alihal, bo v Canonsburgu vinska trgatev dne 15. oktobra ob 7. zvečer, na katero bi bilo dobro, da bi se mi vsi Slovenci iz Bridgeville in Syna skupno spravili in bi se njih trgovce udeležili ter jim vse grozdje pokrali. To pa zato, ker na oktobra 22. bo vinska trgatev v Bridgeville in Canons- burgu, na nam obljubili, da ko- likur jim mi ukrademo, oni nam bodo dvakrat povrnil.

Zatoni val na vinski trgatov dne 15. oktobra v Canonsburg in 22. pa v Bridgeville! Boste vi- deli, kdo zna bolj krasti. — R. Poljanec.

Presburg, Colo. — Za narodni dom! Tako se sedaj čuje po naši naselbini, odkar se dramski od- sek družstva "Orel" št. 21 S. M. P. J. pripravi za vpisovanje tridejanske "Stari Elija", katere se bo priredila v nedeljo dne 9. oktobra v Sv. Josefa dvorani. Po dolgi leti se je vendar začel narod dramiti, misel za svoj dom pa se je že večkrat spro- stila na sejah različnih društev. Navadno pa je s časom vse za- apelo. Sedaj je pa društvo "Orel" napečelo drugačno tak- tiko. Glavno vprašanje je bilo še vselej glade denarja. Da se tej stvari odmore za začetek, je članstvo dovolilo, da se čisti do- hodek od igre z dne 1. maja na- loži v posebni fond in tako tudi vsi nadaljni dohodki od bodočih iger in zabav.

Opozarja se vanj jugoslovanska društva v naselbini, da začno s enako akcijo in da se rojaki v polnem številu udeležijo prihodnje igre. Naša geslo naj bo: Vse za dom!

Naša želja je, da se tudi ro- jaki iz sosednjih naselbin od- sovejo našemu vabilu. — P. O.

Ročna knjiga za prisel- jence

Foreign Language Infor- mation Service bo te dni izdal ro- čno knjigo za priseljenca. Svrha te knjige je biti knjigo za pri- seljenca in organizacije, ki se bavijo s priseljenci in priselje- vanjem v Združene države.

Knjiga, ki nosi naslov "A Handbook for Immigrants", je spisana v angleščini. Prodajala se bo za približno en dolar, da se pokrijejo tiskovni in tržni stroški. Kasneje se bo prevod knjige pomislili tudi v raznih drugih jezikih.

Knjigo je sestavila in uredila Marian Schibaby, načelnica od- dela F. L. I. S. za informacije poseljenca in organizacijam. Miss Schibaby je nedavno ob- iskala glavna pristanišča v Evropi in se tam sestala z ameriškimi konsuli, evropskimi izseljeniški in obiskatni in orga- nizacijami, ki se brigajo za iz- seljenca.

Čtivo knjige se naslanja na informacije iz vladnih in drugih avtoritativnih virov. Knjiga je spisana v enostavnem jeziku in vsebuje take poglavja, kot na primer: kako naj se zaprosi za vizo, kdo sme priti v Združene države, volnja do Združenih dr- žav, prilike za delo, farmanje, me- se, življenjski stroški, delav- ski zakoni, kako postati držav- ljan, zakoni o deportaciji in o- snovne informacije o amerišk- i zgodovini, semljepisu in drža- vnanstvu.

Ljudje, ki so v dotiki s pri- seljenci ali imajo stika z njimi, banke, parobrodni agentje, or- ganizacije za socialno okrho- tukaj in v inostranstvu, zastop- niki inosemških držav, tujerod- ne organizacije, javne knjižnice in drugi čitalni so se že zdavnaj štiti potrebo po taki knjigi. Za ljudi v inostranstvu, ki se hočejo priseliti v Združene Države, bo knjiga neposredno koristna, jim bo razlagal vse vprašanja glede priseljeniških predpisov, potovanja in naseljenja v Zdru- ženih Državah. Upati je, da bo knjiga prispevala k odpravi ma- sikaterega izrabljanja in raso- varanja in pomagala priseljencu, da se lažje znajde v življenju nove domovine. — F. L. I. S.

Nesvadenka tožba.

Chicago, 3. okt. — Dr. Hous- ton W. Vernon je vložil tožbo v tujaknjem višjem sodišču za \$250,000 proti Sanford A. Burn- hamu, ker je slednji odžulil lju- bezen Vernonjeve sene.

Tožba je nesvadenka v tem, ker dr. Vernon toži za odškod- nino sedaj, ko je njegova sene mrtva že dve leti. Vernon in- stira, da je operacija do oš- škodnine, ker je Burnham u- kradel ljubimo njegove sene, akorav je dan že mrtva.

Dr. Vernon je njegova sene sta bila razporeženi 1. 1924.

Izguba državljanstva vlad predolga bi- vanja v inostranstvu

Naturalizirani ameriški dr- žavljan, ki odpotujejo v rojstni kraj ali drugam v inostranstvu, bi morali prav dobro znati, kak- so posledice predolga bivanja v inostranstvu. Ako se natu- ralizirani ameriški državljan na- stani v deželi, kjer se je rodil, in ostane tam dve leti oziroma pet let v kak drugi inosemški deželi, on lahko zgubi državljan- stvo. Isto velja glede tujak ro- jenih Amerikanc, ki so se poro- čili s inosemcem.

Veak ameriški državljan, bo- diti po rojstvu ali naturaliza- ciji, ki je stanoval v inostranstvu nekoliko let in se poda na ame- riški konsulat, da se registrira ali da zaprosi za potni list, mo- ra podpisati "affidavit", v ka- terem mora navesti vzroke svo- jega dolga bivanja v inosem- stvu. Dasi se to zahteva tudi od Amerikana po rojstvu, van- darle dolgo bivanje v inosem- stvu ne postavlja v nevarnost njegovega državljanstva. On izgubi ameriško državljanstvo le tedaj, ako se je naturaliziral v kak inosemški deželi ali ako je v kak obliki zapregel svo- je tobo inosemški državi (kot vo- jak, državni uradnik itd.).

Sivir je pa drugačna, v kolli- kor se tiče naturaliziranega dr- žavljan ali pa državljanke, ki se je poročila s inosemcem. Ako je tak državljan stanoval dve leti v državi, od koder izira, ali pa pet let v drugi inosemški državi, tedaj se domneva, da je prenehal biti ameriški držav- ljan. Zakon pa mu nudi priliko, da evrie to domnevo, ako pre- loži zadostne dokaze, zakaj je ostal predolgo v inostranstvu. Razlogi, radi katerih naturaliz- irani državljan lahko ostane v inostranstvu čez gori navedeno dobo, so sledeči:

- a) ako zastopa ameriške tr- govake interese,
- b) ako živi v inostranstvu radi zdravja ali vagoje,
- c) ako se ga tehtni razlogi pri- silili, da se ni mogel po- vrnuti pravčasno v Zdru- žene države,
- d) ako zastopa kako priznano ameriško prosvetno, snan- stveno, dohrotvorno ali varsko organizacijo,
- e) ako v inosemški državi, kjer se ni rodil, izvršuje kak profesionalni ali znanstveni poklic, ki se ne protivi ameriškemu intere- som in za kateri poklic je bil vzposobljen v ameri- škah zavodih.

Državni Department poudar- ja, da treba v vseh teh slučajih podati dejanske dokaze; splošne trditve ne zadočujejo. Vedno pa se polaga velika važnost na namen dotičnega državljan, da se končno povrne v Združene države.

Ameriška državljanke ne iz- gubijo državljanstva vlad poro- ke z inosemcem. Ali ako stan- jejo čez dve leti v inosemški dr- žavi, kateri je njen soprog po- dvršen, ali čez pet let v drugi inosemški državi, kateri je njen soprog podvršen, ali čez pet let v drugi inosemški državi, tedaj je podvržena istim določbam, kakor naturalizirani ameriški državljan. Ako noče izgubiti državljanstva vlad predolga bi- vanja, mora dokazati, da je ona sama (ne morda njen soprog) ostala v inosemstvu radi enega izmed zgoraj navedenih razlo- gov.

Ako ameriški konsul odre- potni list državljanu, ki je pre- dolgo ostal v inosemstvu, to se ne pomenja, da je tak državljan končno izgubil ameriško držav- ljanstvo. On se lahko obrne na pristojna sodišča. Zgodilo se je večkrat, da se je človek, ki mu je konsul odkrul potni list, pa se mu je vendarle posrečilo pri- ti v Združene države, obrnil na sodišča, da razsodijo, da-li je izgubil ameriško državljanstvo ali ne. — F. L. I. S.

Narečite Mladinski list, najboljše naseljak na slo- vensko mladino!

Delavčeva opazovalnica

Piše Ivan Molek.

Igračkanje z duhčami.

V Parizu je zbrovala svečana družba "učenjakov". Njihova naloga je, da odkrije "duhove" in jih zmerijo, stajajo in foto- grafirajo. Nekateri se faktično še ponajajo s takimi "fotografi- jami". Neki Nemec je pokazal sliko pravega odličja in sloven- sko izjavil, da je sliko edinstni "duh" njegovega pokojnega o- četa.

Tako ga lomijo močje, ki ima- jo dosti časa in malo samore- spekta. Med njimi so celo močje, ki specializirajo v naturalistov- nih vedah: fiziki in kemiji na primer ali biokemiji, ki jim lahko pove- da "psiha" ali "duha" postoji le v pesedi, ne pa kje v telesu ali izven telesa.

Prisostni ljudem, ki se vi- dijo "duhove" in trepetajo v skrbeh, kaj bo s njimi po smrti, ni zameriti. Saj gre ta skrb in trepet od roda do roda že tisoč- letja z ostalim praznovestvom vred; v ignoranci tavajo in ta je podedovana. Zameriti pa je ljudem, ki se ponajajo, da so inteligentni in ki odklanjajo oč- tek, da kupujejo a ignoranco kot na pr. duhovščina.

Stara psihološko dejstvo je, da "duhovi" se najraje prika- zujejo onim, ki verujejo vanje. Od akceptivov beže "duhovi" da- lej proč. Noben skeptik ni še videl "duha", kam šele stoo- stotni brezverec kot sem jaz. Ne, nam se ne prikažejo! "Ve- ruj — in dano ti bo videti," pravi- jo še izpred Kristovih časov.

Čoolidge je nekdanji admiral

To pomeni, da ni za olajanje mornaričnega bremena v tej deželi. — Po Čoolidgevem mnenju ni le potreba za več admiralov, ampak potrebuje se tudi več armadnih častni- kov.

Washington, D. C. — Članek, ki ga je napisal admiral Magru- der v dnevišču "Saturday Even- ing Post", je tako učinkoval na predsednika Čoolidge, da se je izrekel za večjo mornarico v me- jah sedanjega mornaričnega proračuna \$700,000,000.

Zadnji glas Beje hlio, pravi, da predsednik podpira največjo mornarico v mejah sedanjih razmer.

Predsednik pa ni samo za po- večanje mornarice v smislu do- ločenega proračuna, ampak po njegovem mnenju je treba tudi več armadnih častnikov. V slu- čaju potrebe, bo imel večje šte- vilno oficirjev na razpolago. V mirnem času pa lahko žive v Washingtonu in imajo svoje uniforme pripravljene, da se lahko vsakčas odzovejo vabilom elitne družbe.

Te predsednikove besede so močno razvešale parlamentar- ne sakulianike, ki se poganjajo za pomočnike armade in mor- narice. Te besede jim dajejo no- ve upe, da se bo proračun z mor- narico in armado še dal povišal.

Nova Levinova eskapade.

Rim, 3. okt. — Charles A. Le- vin, ameriški milijonaraki avi- jatik, ki je v zadnjem juniju a- ranžiral polet iz New Yorka v Nemčijo, ga zdaj lomi po Italiji. Včeraj je letel s svojim pilotom Hincheliffom in neko neznano damo, ki je imela obraz zakrit s pajčolanom, iz Rima v Neapel. Ko je prišel nad Vezuv, je par- kral obkrožil ognjenik, nato se je za hip spustil v žrelo in spet dvignil v zrak. Danes obliče "svetega očeta."

Prerazal vrat jetnikemu čuva- ju, ko ga je bril.

Chicago, Ill., 1. okt. — Charles Bernice, jetnik v Bridgevelskim zaporu, je prerazal vrat John Rawleyu, jetnikemu čuvaju, ko ga je bril. Kakor so izjavili dru- gi jetniki, je Bernice zagrozil, da bo čuvaju prerazal vrat, ka- kor hitro ga dobi na svoj stol. Rawley se ustrašil v opaznem stanju v okrajni bolnišnici.

Ker sta "duh" in "duša" eno- inisto, bi bilo dobro vprašati one, ki se preveč brigajo za tuje "duše" — menda bolj kot za svojo — kaj je bilo z dušami v preteklosti. Ako duša večno živi, ne sme imeti začetka. Kar je večno, nima začetka kakor ne konca. Če ni torej v skrbeh, kaj bo s teboj po smrti, zakaj se ne vprašaš, kaj je bilo s teboj pred rojstvom? Če duša ali duh živi po smrti, čuti in se zaveda kot v življenju, zakaj lista duša ali duh ne ve absolutno nič iz- pred rojstva? Kdaj in na kak način dobi misteriozna duša čutila, da se zave življenja?

Amerika, materialistična Amerika, nima dosti simpatij do "duhov". Stara Evropa je že od nekdaj polna strahov. "Du- hovi" gledajo skozi okna vsake zapuščene hiše. Dežele so polne "zakletih" gradov. Amerika te- ga nima. Tukaj so celo pokopa- lišča brez strahov. Nihče — ra- zen iz Evrope priseljenih prazno- vercev — se ne boji mrličev.

Kljub temu cvete tudi v Ame- riški trgovina s "duhovi" in "iz- veličanji duš". Zakaj? Zato, ker nosi. Da, samo zato, ker nosi. Vse, kar nosi, je na prodaj na- deleno in drobno. Zakon kupčije se glasi: Dekler so odjemalci, so tudi prodajalci; dokler ja za- števa, je zaloga.

To je ekonomski vzrok, da je tudi v Ameriki business z "du- šami" in "duhovi" še dober. Ljudaka ignoranca!

Mornarični tajnik pre- prožil polet čez Pacifik

Brock in Schlee dolžita vlado, ker jima ni dala pomoči.

Los Angeles, Cal. — Morna- rični tajnik Wilbur je kriv, da ništa Brock in Schlee dokončala poleta okoli sveta. Tako sta re- šila letalca sama, ki sta v petek dopela sem iz San Franciscu. Kjer sta se izkrcala s parnika, ki ju je privedel iz Japonske, kjer sta bila prisiljena pretrgati po- let. Brock in Schlee pravita, da sta se obrnila na mornarični de- partment s prošnjo, naj jima preskrbi žarkomet na Sandy Is- landu v Pacifiku med Japonsko in Havaji v svrhu, da ga bosta lahko našla v nočni temi pri po- letu čez Pacifik. Mornarični taj- nik je po odgovoril, da vlada ne bo nikomur pomagala k samo- moru.

Brock in Schlee nameravata leteti iz Los Angelesa v Detroit.

Papeževa pohvala legionarjev razjezila Nemce.

Rim, 1. okt. — Vatikanski krogi so bili danes inormirani, da je papeževa pohvala ameri- ških legionarjev, ki so bili pred nekaj dnevi pompozno sprejeti v Vatikanu, povzročila diploma- tično nejevoljo v Nemčiji in Av- striji. Papeževih besed, da je "mlada Amerika v odločilnem momentu odločila bodočnost sta- re Evrope in vsega sveta," ne o- dobnavajo v Berlinu in na Du- naju.

Deklice obstrelili.

Chicago, 3. okt. — Stanley Karacz, 6-letni deček, se skriva nekeje v Chicagu iz strahu, ker je obstrelil 8-letno Stello Kerz, ko sta se igrala.

Stella, ki je sedaj v opasnem stanju v St. Mary bolnišnici, je rekla, da je deček streljal na vrabce in je po nesreči tudi njo zadel.

Policija in sorodniki se iskali dečka celo noč, toda brez uspe- ha.

Pastorjev sin kradel cerkveni denar.

Detroit. — William H. Mayer, sin pastora v Frankenmuthu, Mich., je bil zadnje dni aretiran radi tatvine denarja. Mayer je bil poštni uradnik in je odpr ter izpraznil pisano, ki so bila na- slovljena na razne cerkvene or- ganizacije. Mayer je priznal krivdo rekod: "Jaz sem potre- boval denar bolj kot cerkve."

Arkadij Averčenko:

POŠTENA TATOVA

(Iz pisateljeve zapuščine.)

Sedel sem pri Krasovinovih in sem govoril o gledališču, umetnosti in literaturi. Nenadoma je vstopila brhka postrežnica, me smehljaje pogledala in rekla:

"Nekdo hoče z vami govoriti!" Bil sem začuden:

"Z menoj? To je pomota..." Kdo naj me kliče? Kdo ve, da sem tu?"

"Ne vem," je odgovorila in šla iz sobe.

Stopil sem v predsobo, vzel slušalo s telefonskega aparata in poklical:

"Halo! Kdo tam?"

"Jaz sem tu, Ribakov," mi je odgovoril znan glas. "Tu v kabinetu sedimo in čakamo tebe. Pridi kmalu!"

Odgovoril sem: "Dragi prijatelj! Sedaj nikakor ne morem priti, ker se moram odpeljati domov. Doma ni nikogar; celo slugi sem dovolil, da gre lahko ven. Odkod pa veš, da sem tu?"

"Lažješ, če trdiš, da ni nikogar v tvojem stanovanju. Pravkar sem telefoniral k tebi na dom in nekdo mi je odgovoril: Gospod so pri Krasovinovih."

"Ljubi Ribakov, ne razumem te. Ali se meni meša, ali pa me imaš za norca. Stanovanje je

zaprto in ključ imam jaz v žepu. Kdo je govoril s teboj?"

"Ne vem! Moški glas je bil. Odgovoril mi je hitro: Gospod so momentalno pri Krasovinovih, nato je hitro odzvonilo. Mislim sem, da je kak sorodnik."

"Neverjetno! Takoj pojdem domov. Čez dvajset minut bom vedel vse."

"Rajši se informiraj po telefonu. Tako izveš preje," je pripomnil Ribakov.

Nervozno sem odzvonil, poklical centralo in imenoval svojo številko. Čez pol minute je vzel nekdo v mojem kabinetu slušalo in zamolkel moški glas se je začel:

"Halo! Kdo tam?"

"Ali je tam številka 23-30?"

"Da, kaj pa želite?"

"Kdo je pri telefonu?"

Celo minuto se ni nihče oglašal, nato je isti glas negotovo odgovoril:

"Gospoda ni doma!"

"Verjamem," sem se oglašal ves besen, "gotovo, da ga ni doma, ker sem to jaz. Kdo ste vi? Česa iščete v mojem stanovanju?"

"Oprostite gospod, dva sva v vašem stanovanju. Takoj pokličem tovariša... Trenutek, Grisa, pojdi k telefonu!"

Čul sem drugi glas:

"Kaj pa je zopet? Vedno

svoni telefon. Niti pri delu nam

ne dajo miru. Kaj pa želite?"

"Kaj delate v mojem stanovanju?" sem zarjovel ves besen.

"A... vi ste, gospod? Čujta, kje so ključni pisalne mize? Vse sobe sva preobrnili, pa jih nismo našli."

"Kaki ključ? Čemu potrebujete ključev?"

"Saj veste, gospod, da bi bilo škoda vlomiti v pisalno mizo," je pripomnil glas. "Seveda, če ključev ne najdemo, bomo prisiljeni vlomiti. To bo stalo veliko dela in časa. Ali se vam ne zdi škoda pisalne mize? Tak starinski komad! Kaj imate od tega, če jo razbije?"

"Lopoval! Skrivaj sta vdrla v moje stanovanje in me hočeta okrahati," sem zavpil divje. "Dobro! Ne uideka mi! Takoj alarmiram policijo!"

"Dotlej bodeva že davno gotova," je mirno odgovoril glas. "Tak kje so ključni od pisalne mize?"

"Lopoval! Zločinca!" sem vpil razburjen v telefon. "V zapor prideta. Tatova! Zločinca!"

"Gospod," je mirno odgovoril glas, "morda nočeva uničiti pisalne mize. Le vprašala sva te. Ali je tako težko povedati, kje so ključni? Moraš namju vendar razumeti."

"S tatovi sploh ne govorim," sem odvrnil v onemogočeni jezi.

"Toda, gospod, ali misliš, da se ne moreva maščevati za to besede? Nož vzamem in ti raz-

rešam oči od nosa na koščke. Zela to?"

"Vidva sta pa res čudna tička," sem odgovoril pomirljivo. "Razumeti morata moj položaj. Vdereta v moje stanovanje, me okradeta in hočeta še, da govorim z vama prijateljsko."

"Ljubi gospod, kdo te uničuje?"

"Prava reč, če vzameva kaj s seboj. Tudi midva morava živeti."

"Hm, razumem. To je naravno. Toda ne vem, zakaj bi brez potrebe uničevala moja lastnino. Kaj imata od tega?"

"Gospod, ne razburjaj se!"

"Saj se ne! Vidim, da sta pametna, prevdarna človeka. Priznam, da morata imeti nekaj za svoj trud. Gotovo sta me več dni opazovala?"

"Seveda! Ali misliš, da je vlomiti tako preprosta stvar?"

"Vem. Razumem. Toda čemu potrebujeta ključev?"

"Denar. Ali ni skrit v pisalni mizi?"

"Ne! Zaman se trudita."

"Kje je denar?"

"Denar sem dobro skril..."

In koliko mislite, da bo plena? Le recita! Ni se vama treba ženirati..."

"Hm," je počasi odgovarjal glas, "mnogo itak ne moreva niti s seboj. Vratar bi nama lahko vzel zavoj. Vzeti misliiva nekaj srebrnega pribora, klobuk, plašč, budilki in tiste srebrne ključke na oblačniku..."

"Motita se; tiste ključke niso srebrne."

"Toda vzameva bakreni pepelnik..."

"Draga prijateljca," sem rekel, "razumem vašo težko položaj in se pridružujem vašemu stališču. Imela sta srečo, da sta neopaženo vdrla v moje stanovanje. Lepo! Recimo, da vaju niti vratar ne opazi, da neseta zavoj. Kaj potem? Prodati bodeva morala vse skupaj za nekaj kopeck. Poznam tiste krovose, ki kupujejo od tatov ukradene predmete. Vidva bosta morala trpeti nevarnost in zapor, morda vaju bodo celo pretepali, a trgovci, ki mu prodasta vse skupaj, bo imel ves dobiček."

"Res je!" je prepričevalno odgovoril glas.

"Da res je," sem nadaljeval oduševljen: "To prekleto kapitalistično maščelo, živeti na račun mase! Poznam ga. Ali vidva kradeta? Nel. Vas okrađajo drugi! Ali vidva škodujeta družbi? Nel! Ti vampirji so tisočkrat škodljivejši od vas! Sodrugi, dragi prijatelj! Sedaj govorim odkrito in od srca! Predmeti, ki jih hočeta vzeti s seboj, so zame iz raznih razlogov same dragocenosti. Budilka na primer je zame življenska potreba; zakaj brez nje pridem zjutraj prepozno v urad... Koliko dobiva za vse skupaj? Malenkost Morda s težavo petdeset rubljev!"

"Kje!" je odgovoril glas v telefonu. "Če dobiva petdeset rubljev, bova lahko zadovoljna!"

"Dragi prijatelj! Vidim, da se razumeva. Doma imam denar. Sto petdeset rubljev. Dobro je skrit, in če vama ne povem kje je, ga gotovo ne najdet. Povedati vama hočem, kje je skrit denar. Vzemita sto rubljev, le petnajst mi jih pustita, da bom imel jutri za zajtrk. Pojdita z Bogom! Ne bom vaju naznanil policiji. To je zaseben, prijateljski obračun, ki se nikogar ne tiče. Se strinjata?"

"Toda stvari sva še zložila v zavoj!"

"Nič ne del! Kar pustita jih na mizi!"

"Toda, gospod," je neodločno rekel tat, "če vzameva stvari in denar tudi?"

"Dragi prijatelj! Ali sta lopova? Prepričan sem, da sta v arcu poštenjaka. Mar ne?"

"Tisto še, toda šla, brezposelnost, to pa je življenje..."

"Za Boga! Mislite da tega ne razumem? Verjamem vama. Torej, če mi dasta besedo, da pustita stvari pri miru, vama povem, kje je denar. Petnajst rubljev mi morata poveda pustiti za zajtrk... Menda ne bosta hotela da naj stradam zaradi vaju!"

Tat se je v zadregi zaamejal in dejal:

"Dobro! Velja! Besedo dajva! Na mizi pustiva stvari in petnajst rubljev. S takimi stvarmi ima človek le sitnosti. Kje je denar?"

"Hvala! Na pisalni mizi stoji kasetna s pisemskim papirjem. Zgoraj so kuverte, v sredi papir, a pod papirjem je denar. Stirje bankovci po dvajset pet rubljev in trije po pet. Sama se ne bi nikoli spomnila, da bi pogledala v kaseto. Toda ne pozabita ugasniti električne luči, ko odideta. Ali sta prišla skozi zadnja vrata?"

"Da, gospod!"

"Ko odideta, dobro zaprta stanovanje! In če vaju vratar vpraša, kje sta bila, povejte, da sta iz tiskarne. Tak srečno! Zdravo!"

"Kje naj pustiva ključ?"

V levem kotu nad drugo stopnico. Budilke nista pokvarila?"

"Ne!"

"Hvala Bogu! Z Bogom! Lahko noč!"

"Lahko noč!"

Ko sem prišel domov, le ležal na mizi zavoj in trije bankovci po pet rubljev. Na zavoju je bil listek s sledečo vsebino:

"Budilka je v spalnici. Stvari in denar na mizi. Držite besedo in ne naznanite policiji!"

Vajina prijateljca

Grisa in Sergej."

Vsi moji prijatelji trdijo da sem se dobro izmazal. Mislim, da imajo prav!

(Prevel B. R.)

Dva načina.

Gospodinja: "Ali znate postreči gostom?"

Nova hišna: "Da, na dva načina."

Gospodinja: "Na dva načina? Kako to?"

Hišna: "Da, gospa; tako da bodo zopet prišli ali pa da jih nikdar več ne bo k nam."

...

Odelovljen.

Stavbenik: "Pravkar sem zasledil tega Browna pohajati na okoli, ki je kadil med delovnimi urami. Radi tega sem mu izplačal njegov štirideski zaslužek ter ga odelovil."

Preddelavec: "Za božjo voljo, gospod. Saj je šele vprašal za delo."

...

Ali ste še naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

!KAMPANJA!

za pridobivanje novih naročnikov dnevnika Prosveta

Še vedno je čas da začnete s agitacijo za razširjenje največjega slovenskega dnevnika v Ameriki, Prosveto, ki je pisan v naprednem duhu za izobrazbo in poduk naših rojakov.

Sedaj se vam nudi lepa prilika, da si za dolga zimse večere nabavite lepih in podučnih knjig, katere dobite za nagrado za nove naročnike.

Za enega novega polletnega naročnika dobite knjigo "Jimmy Higgins" vredno \$1.00. Za enega novega celoletnega naročnika dobite knjigo "Slovensko-angliška Slovnica," zelo primerna knjiga za razširjenje manjše angleščine, vredna \$2.00 ali kako drugo knjigo iz zaloge "Književne matice." Za dve novi celoletni naročniki dobite veliko in krasno vezano knjigo "Ameriški Slovenci," v kateri boste našli mnogo zanimivega in poučnega, ne samo o razvoju naše S. N. P. Jednote, temveč tudi o razvoju našega naroda v Ameriki in drugih zgodovinskih-vajnih dogodkih. Vrednost knjige je \$5.00.

Ako še niste, začnite s agitacijo takoj. Idite na delo in pridobite listu kar mogoče več naročnikov, kar vam bo lat razširjena, temvečji bodo uspehi na kulturnem in gospodarskem polju Slovencev v Ameriki.

Cena je: za leto \$6.00, za pol leta \$3.00; za Chicago in Cice-ro za eno leto \$7.50; za pol leta \$3.75. Za Evropo: za eno leto \$8.00, za pol leta \$4.50.

Izpolnite in izročite ta kupon.

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

Priloge dobite naročnino \$..... za katere pošljite Prosveto:

Ima.....\$.....

Naslov.....\$.....

Ima.....\$.....

Naslov.....\$.....

Ima.....\$.....

Naslov.....\$.....

Ima.....\$.....

Naslov.....\$.....

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

Ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENCİ—izvrstna krasna knjiga, vsega 682 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00

Slovensko-Angliška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo.....\$2.00

Zakona Bledenske—tolmači naravnih zakonov in splošni razvoj, knjiga iz katere samorete črpate mnogo naukov za telesno in duševno dobro.....\$1.50

Pravna Malaventa—V Kobaridu—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno upodobljena s slikami.....\$1.50

Zajednici—različna povest in prava ilustracija doleži skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki.....\$1.75

Jimmy Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek.....\$1.00

Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 282 strani mehko vezana, stane samo.....50c

"Erbenica"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo.....25c

"Informator"—knjižica s vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo.....20c

Pišite pošto na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V
TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA
CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE
NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerno, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA

L. Kuhar:
BORBA

Moj oče je bil poljedelec. Lastne zemlje ni imel, zato jo je najemal od drugih. Na ta način smo menjali mnogo kmetij in se selitve so se vtisnile v mojo mladost z neprijetnimi spomini. Najnežnejša mladost me spominja na lep, prijazen kmetijski dom. Tisti pravilni spomini rajsko sladkih časov mi ga predstavljajo nepopolno lepega, odedega v večno solnčno luč. Vendar to ni bil moj rojstni dom. Ko sem bil še večji, sem izvedel, da me je mati rodila drugje in me potem kot dojenčka na rokah prinesla na ta dom. "Kasneje enkrat sem šel z očetom po polih mimo svojega rojstnega doma; bilo mi je takrat morda osem let.

"Poglej, tu si se rodil!" mi je rekel oče z glasom, kot bi mi narekoval oporoko.

Ozri sem se in zasebilo me je pri srcu, mladega in šibkega. Moj rojstni dom je bil pravo nasprotje onega doma prvih spominov. Ležal je v globeli med gozdovi in gorami; koča je bila črna in nizka, hlev ob njej ubog, viseč v breg. Vse je bilo silno razpalo in zapuščeno, brez polja naokrog, skoro tik do hišnih sten je segala šuma. Na dnu globeli, tesno ob koči je tekel potok, ki je napolnjeval sotesko z enakomernim šumenjem vode. Preko vode je šla brv, trčila in brez ograje, tik nje ob stezi, ki je prišla iz šume in odšla v šumo, je stalo veliko, leseno razpelo, postavljeno na mahovito skalo. Na njem je visel velik, gol Kristus, glavo nagnjeno na stran in z veliko trnjevo krono na njej; njegovih suhih nog se je ovijalo sirova mašno zelenje žive trte. V soteski je bilo mrazlo in mračno in zdelo se je, kot bi je solnce nikdar ne osvetlilo. Isto sem čutil tudi vsakokrat pozneje, ko me je življenje dovedlo tudi; vsakokrat sem bežal z neko čudno antipatijo od mojega rojstnega doma in vsakokrat me je spremljala misel: Mati! Zakaj nisi bežala pred porodom odtod? Usoda mojega življenja je neolčljivo zvezana s podobo mojega rojstnega doma; večno hladan in mračen je, hladno in mračno je tudi moje življenje.

Kmalu smo zapustili oni prijazni dom na griču in se preselili drugam. Kako je prišlo, ne vem; zdi se mi, da se je oče z gospodarjem spri. Takrat se nisem pojml jasno teh stvari; spominjam se le, kako je stal oče na dvorišču tostran lese in nenavadno glasno govoril s človekom, ki je stal onostran na cesti in ki je bil mnogo večji in debelejši od mojega očeta. Oče se je tresel po vsem životu in bil ves rdeč v obraz, človek na cesti pa je mahal z rokama in krčil prste v pesti. Mati je stala na pragu in s plakajočim glasom zvala očeta stran; on pa se je delal, kakor bi je ne slišal. Jaz sem plakal od jeze; smilil se mi je oče in zajezel sem si moči, da bi šel in bi stri kosti onemu debelemu človeku. Tega prizora se spominjam čisto do danes, dasi sem bil še čisto mlad oni čas; spominjam se celo, da je bil tisti dan oblačen, hladan in pust, veter ki je tožno vel mimo hiš, je stresel ovenelo listje z dreves; to je sploh prvi dan v mojem življenju, ki mi ga spominj kažejo brez solca in katerih je moje življenje kasneje tako bogato. Potem se spominjam selitve. Takrat je zopet sijalo solnce. Nekdo je vozil pred nami visoko naložen voz, zadaj je gnal oče na verigi kravo, čisto zadaj sva šla midva z materjo, ki je nosila na rokah dete v plenici; bil je moj brat. Mati je imela objokane oči, večkrat se je ozirala nazaj proti domu, ki je zavil v solnčno luč mogočno stal na vrhu med drevjem in poljem. Kadar je pogledal oče nazaj, je mati povedla oči in skušala satajiti žalostno

lice; na robu gozda, kjer je izginil dom za zelenjem, pa se ni mogla več zdržati in je zahtela na glas. Takrat je dejal oče s hrpavim glasom:

"Kaj bi se zmirom čemerila; enkrat se mora nehati! Živi se pa povsod."

Takrat se mi je zdel očetov glas surov, očitač, toda danes vem, da je hotel tolažiti svojo obupano ženo in prikriti lastno malodušnost. Na novem domu ni bilo ničesar posebnega, vem le, da se mi je prijel; polje je bilo obrnjeno od solca proč in dom sam je ležal pod temnom gozdom. Spominjam se le, da je mati vedno tarnala valed prevelikega trpljenja in naganjala očeta k selitvi. Tam se je rodila tudi moja sestra. Končno smo se zopet selili, to pot na posestvo grofa T. Novi dom je bil prijaznejši od prejšnjega; položen je bil na okroglem griču in krasna dolina je šla pod njim. Ko smo se selili, je bil oče vesel. Z materjo sta govorila, da je najbolje biti na grofovskih kmetijah, ker ne stavi pretiranih pogojev.

Se kot dete sem se najrajši držal očeta. Kadar sem bil mogoč, sem ga spremljal pri delu. Imel je navado, da je mnogo govoril sam s seboj. Jaz teh pogovorov aprva seveda še nisem razumel. Večkrat je obstal med delom, zašel pesti in vzdihnil, pozabivši mojo navzočnost:

"Ko bi imel človek lastno zemljo, bi delal z veseljem. Ali tako... Ko bi mogel kaj kupiti!"

Mnogokrat je govoril dolgo sam s seboj, ko pa se je zavedel mene, me je postalo neprijetno. Na ta način sem že rano videl njegovo veliko trpljenje, čul sem pokanje njegovih kosti in videl, kako mu pod solnčnimi žarki ali valed prevelikega napora teče vroči, umazani znoj, ki je leplil njegove kožate brke okrog ust in močil obleko do gnilobe. Včasih je snel klobuk aredi dela in začel na glas moliti; takrat sem moral moliti tudi jaz. Posebno sem si zapomnil najino pot v mlín, ki je ležal daleč proč v globeli ob bistri, zeleni vodi, polni rib, kamor sem ga silno rad spremljal. Proti domu sva se vračala po strmem bregu akozi gozd. On je nosil naloženo vrečo moke na svojih orjaških plečih, jaz pa sem korakal za njim. Bil je čisto kriv in njegovo dihanje je bilo podobno hropenju. Počasi se je pomikal v klanec, čul sem, kako škripajo njegove kosti in videl, kako mu drgetajo noge. Bal sem se, da mu bodo skočile v bokih iz sklepov in da se bo razsul pod živinskih tovorom.

"Počijva, oče!" sem ga nazovarjal.

"Se ne! Še par korakov, tam gori do onega borovca. Tam bova počila!"

De onega bora je bilo še gotovo petdeset korakov. Oče je napol skrajne moči in vtrajno lezel dalje; njegovi koraki so postajali kratki, negotovi in njegovo telo se je majalo kot pijanec. Debele šile na njegovih močnih rokah so zabrekle in skozi se je natanko videla valujoča kri. Vreča na njegovem hrbtu pa je ležla in polzela vedno nižje doli po križu.

"Oče! Vreča bo smuknila na tla!" sem ga opominjal.

"Ne bo!" je zasopel oče; "še par korakov..."

Njegov hrbet se je zgrbil še bolj in roki ata se obupno oklenili vreče, pošuril je korak in par hipov posneje se je sesedel z vrečo v breg ob boro.

"Ana!" je dahnilo iz njegovih ust, potem se je brez moči naslonil na breg. Odložil je pokvečeni klobuk in si z golo roko briše znoj, ki mu je polival čelo.

"Ravno polovico pta sva prehodila!" mi je rekel.

(Dolje prihodnja.)